

Code omgang met persoonlijke belangen

Inleiding

NWO heeft tot taak de kwaliteit van wetenschappelijk onderzoek te bevorderen alsmede nieuwe ontwikkelingen in het wetenschappelijk onderzoek te initiëren en stimuleren. ZonMw draagt bij aan het verbeteren van zorg en gezondheid in Nederland door financiering van gezondheidsonderzoek en zorginnovatie en door het gebruik van de ontwikkelde kennis te stimuleren.

NWO en ZonMw voeren hun publieke taak mede uit door het verstrekken van financiële middelen. Dit geeft NWO en ZonMw een grote verantwoordelijkheid binnen het wetenschapsveld, de samenleving en binnen het brede veld van gezondheidsonderzoek en gezondheidszorg. Deze verantwoordelijkheid stelt eisen aan de werkwijze van NWO en van ZonMw bij de verstrekking van financiële middelen:

1. De kwaliteit van de beoordelingen dient van zeer hoog niveau te zijn
2. De werkwijze dient te voldoen aan de hoogst mogelijke standaarden op het gebied van integriteit
3. NWO en ZonMw dienen te allen tijde in staat te zijn verantwoording af te leggen over hun handelen

De Algemene wet bestuursrecht (Awb) en de memorie van toelichting zijn duidelijk over omgang met belangen. Ingevolge artikel 2:4 mag het beoordelings- en besluitvormingsproces niet worden beïnvloed door vooringenomenheid. NWO en ZonMw waken er op grond van dit artikel tegen dat de tot de bestuursorganen behorende of daarvoor werkzame personen die een persoonlijk belang hebben bij een besluit de besluitvorming beïnvloeden. Tegelijk is het belangrijk dat deze personen verstand hebben van de materie. Nederland is echter een klein land waarin veel deskundigen met elkaar samenwerken of elkaar kennen. Daarmee is enige mate van verwevenheid niet volledig uit te sluiten.

De 'Code omgang met persoonlijke belangen' (hierna: de Code) beschrijft de omgang met persoonlijke belangen binnen het proces van de voorbereiding van, de advisering over alsmede de besluitvorming over de verdeling van middelen (hierna: het proces). Daarnaast geeft de Code aan op welke wijze beslissingen over de omgang met persoonlijke belangen binnen het proces dienen te worden gemotiveerd en vastgelegd. Dit stelt NWO en ZonMw op ieder moment in staat verantwoording af te leggen.

De Code is van toepassing op leden van besluitnemende organen, medewerkers, referenten, juryleden en commissieleden die deelnemen aan het proces (hierna: deelnemers). Waar in de Code de mannelijke vorm wordt gebruikt kan daar ook de vrouwelijke vorm worden gelezen.

In de Code komt achtereenvolgens aan de orde:

1. Wie is waarvoor verantwoordelijk?
2. Wat zijn persoonlijke belangen?
3. Hoe dient een deelnemer om te gaan met persoonlijke belangen binnen het proces?

1 Wie is waarvoor verantwoordelijk?

NWO en ZonMw zijn als bestuursorganen in de zin van de Awb eindverantwoordelijk voor de omgang met persoonlijk belangen binnen het proces. Zij leggen deze verantwoordelijkheid in eerste instantie neer bij de deelnemers aan het proces. Deze deelnemers hebben individueel en gezamenlijk de taak om af te wegen of en onder welke voorwaarden kan worden deelgenomen aan het proces.

Binnen het proces zijn de verantwoordelijkheden voor de omgang met persoonlijke belangen als volgt verdeeld:

De raad van bestuur NWO en het bestuur ZonMw

Het is de verantwoordelijkheid van de raad van bestuur NWO, van de domeinbesturen, van het bestuur ZonMw alsmede van alle overige besluitnemende organen om:

- kaders te stellen
- alle deelnemers aan het proces dusdanig toe te rusten dat zij in staat zijn hun verantwoordelijkheid, voor wat betreft de omgang met persoonlijke belangen, te nemen
- toezicht te houden op de omgang met persoonlijke belangen binnen het proces
- in laatste instantie een besluit te nemen over de omgang met persoonlijke belangen binnen het proces

Bestuurders, medewerkers, referenten, juryleden en commissieleden van NWO en van ZonMw zijn als zodanig verantwoordelijk voor de omgang met hun persoonlijke belangen.

2 Wat zijn persoonlijke belangen?

Van een persoonlijk belang is sprake wanneer een deelnemer een belang heeft dat niet behoort tot de belangen die het bestuursorgaan uit hoofde van de hem opgedragen taak behoort te behartigen. Een persoonlijk belang is dus een ander belang dan NWO dan wel ZonMw behartigen vanuit hun wettelijke taak. Daarbij kan het onder andere gaan om een belang bij de aanvraag of aanvrager:

- privé belangen
- professionele belangen
- belangen vanuit nevenfuncties
- zakelijke (financiële danwel economische) belangen

De volgende persoonlijke belangen sluiten deelname aan het proces in ieder geval uit:

- het zijn van (mede)aanvrager
- het zijn van (beoogd) (deel)projectleider
- het in enige mate mee hebben geschreven aan een aanvraag zonder (mede)aanvrager te zijn
- het zijn van direct leidinggevende van de aanvrager
- het hebben van bloed- of aanverwantschap tot en met de derde graad of het hebben gesloten van een samenlevingscontract (anders dan geregistreerd partnerschap)
- het zijn van decaan in het Koninkrijk der Nederlanden, of het zijn van een functionaris met een vergelijkbare bestuurlijke verantwoordelijkheid bij een kennisinstelling die voor haar financiering in substantiële afhankelijk is van Nederlandse tweede geldstroom-middelen

Bij andere persoonlijke belangen dient een expliciete afweging gemaakt te worden of en onder welke voorwaarden deelgenomen kan worden aan het proces. Bij deze afweging worden in ieder geval de volgende factoren meegenomen:

- aard van het persoonlijk belang
- zwaarte van het persoonlijk belang
- aantal aanvragen en/of aanvragers waarbij de deelnemer een persoonlijk belang heeft
- aantal aanvragen binnen een ronde (omvang ronde)
- aantal commissieleden (omvang commissie)
- de rol die de deelnemer vervult in het proces
- aanwezigheid van waarborgen binnen het proces

3 Hoe dient een deelnemer om te gaan met persoonlijke belangen binnen het proces?

Binnen alle onderdelen van NWO en van ZonMw wordt een gelijke procedure gevolgd om tot een belangenafweging te komen. Alle beslissingen -inclusief overwegingen en motivering- die met het doorlopen van deze procedure gepaard gaan, dienen te worden gedocumenteerd en gearhiveerd. De omgang met persoonlijke belangen, die deelname aan het proces niet per definitie uitsluiten, verschilt per deelnemer. Hieronder volgt een beschrijving per deelnemer.

Leden van besluitnemende organen

Een lid van een besluitnemend orgaan met een persoonlijk belang, dat deelname aan het proces niet per definitie uitsluit, maakt een afweging of en onder welke voorwaarden deelgenomen kan worden aan het proces. De leden van het besluitnemend orgaan nemen vervolgens gezamenlijk gemotiveerd een beslissing over deelname van het betreffende lid aan het proces en de inzet van eventuele beheersmaatregelen. Deze beslissing wordt -inclusief motivering en overwegingen- vastgelegd in het verslag van de vergadering.

Medewerkers

Een medewerker met een persoonlijk belang dient dit aan te geven bij zijn direct leidinggevende en zijn directeur. De directeur beslist over deelname van de medewerker aan het proces en over de eventuele te nemen beheersmaatregelen.

Referenten

Een referent met een persoonlijk belang dient dit te melden bij de verantwoordelijk medewerker. De referent beoordeelt de betreffende aanvraag niet.

Commissieleden

Commissieleden zetten bij afwegingen over persoonlijke belangen die deelname aan het proces niet per definitie uitsluiten de volgende stappen.

Stap 1: Individuele beslissing of zitting genomen kan worden in de commissie

Voorafgaand aan de commissievergadering ontvangt het commissielid een overzicht van de aanvragen en aanvragers. Indien het commissielid een persoonlijke belang heeft, beslist het commissielid zelf na verplichte consultatie met de commissievoorzitter (onder gelijktijdige melding aan de commissiesecretaris) of hij zitting kan nemen in de desbetreffende commissie. Wanneer het commissielid beslist geen deel te nemen aan de desbetreffende commissie, volstaat de vermelding daarvan. Het commissielid behoeft de redenen die daaraan ten grondslag liggen niet uiteen te zetten. Indien het commissielid beslist dat hij zitting kan nemen in de desbetreffende commissie ontvangt hij de aanvraag of aanvragen waarbij hij een persoonlijk belang heeft niet.

Resultaat van deze stap

Indien het commissielid beslist tot deelname neemt hij een schriftelijke en gemotiveerde beslissing over zijn omgang met persoonlijke belangen.

Stap 2: Beslissing commissie over deelname aan de commissievergadering en te nemen beheersmaatregelen

Bij aanvang van de vergadering bespreken de voorzitter en de secretaris de toepassing van de code met de commissieleden, vervolgens worden alle vooraf gemelde persoonlijke belangen van de commissieleden besproken. Daarna inventariseert de commissievoorzitter of in de tussentijd een nieuw persoonlijk belang is ontstaan bij de leden. Daarbij komt expliciet de vraag aan de orde hoe eventuele belangen zich tot elkaar verhouden en wat dat betekent voor de commissie als geheel.

De commissie neemt vervolgens een beslissing over:

- deelname aan de commissievergadering door het desbetreffende commissielid
- adequate beheersmaatregelen verbonden aan deelname aan de commissievergadering door het desbetreffende commissielid.

Als standaard beheersmaatregel neemt het desbetreffende commissielid niet deel aan het proces wat betreft de aanvraag waarbij hij een persoonlijk belang heeft. Daaronder valt:

- preadvisering over de desbetreffende aanvraag
- beoordeling van de desbetreffende aanvraag
- (toegang tot) beraadslaging over de desbetreffende aanvraag

Aanvullende beheersmaatregelen die genomen kunnen worden -niet uitputtend- zijn:

- deelname van een neutrale waarnemer aan de commissievergadering
- uitbreiding van het aantal commissieleden
- opsplitsing van de commissie in subcommissies

De commissievoorzitter stelt de commissieleden expliciet de vraag of de getroffen beheersmaatregelen erin resulteren dat het proces niet wordt beïnvloed door vooringenomenheid en dat personen die een persoonlijk belang hebben bij een besluit de besluitvorming niet beïnvloeden.

Als standaardbeheersmaatregel geldt dat de commissie te allen tijden overgaat tot:

- inzichtelijk maken afwijkende scores/oordelen van commissieleden
- bevragen van commissieleden met afwijkende scores/oordelen

Resultaat van deze stap

Een schriftelijke en gemotiveerde beslissing van de commissie over de omgang met persoonlijke belangen inclusief te nemen beheersmaatregelen.

Stap 3: Besluit besluitnemend orgaan over omgang met persoonlijke belangen

Na de commissievergadering ontvangt het besluitnemend orgaan een schriftelijk advies met daarin een overzicht van de persoonlijke belangen van commissieleden en de wijze waarop hier door de commissie mee is omgegaan inclusief motivering en overwegingen.

Resultaat van deze stap

Een besluit van het besluitnemend orgaan over de omgang met persoonlijke belangen binnen het proces.

Juryleden

Een jurylid zet bij de afweging over persoonlijke belangen die deelname aan het proces niet per definitie uitsluiten de volgende stappen.

Stap 1: Individuele beslissing of zitting genomen kan worden in de jury

Het jurylid ontvangt een overzicht van de aanvragen en aanvragers. Indien het jurylid een persoonlijk belang heeft, maakt het jurylid hiervan melding bij de verantwoordelijk medewerker. Het jurylid beslist zelf of hij zitting kan nemen in de desbetreffende jury. Wanneer het jurylid beslist geen zitting nemen in de desbetreffende jury, volstaat de vermelding daarvan. Het jurylid hoeft de redenen die daaraan ten grondslag liggen niet uiteen te zetten.

Indien het jurylid beslist dat hij zitting kan nemen in de desbetreffende jury beoordeelt hij de aanvraag of aanvragen waarbij hij een persoonlijk belang heeft niet.

Resultaat van de stap

Indien het jurylid beslist zitting te nemen in de jury neemt hij een schriftelijke en gemotiveerde beslissing over zijn omgang met persoonlijke belangen.

Stap 2: Besluit besluitnemend orgaan over omgang met persoonlijke belangen

Na de beoordeling van de aanvragen door de jury ontvangt het besluitnemende orgaan een schriftelijk advies met daarin een overzicht van de persoonlijke belangen van juryleden en de wijze waarop hier door de juryleden mee is omgegaan inclusief motivering en overwegingen.

Resultaat van deze stap

Een besluit van het besluitnemend orgaan over de omgang met persoonlijke belangen binnen het proces.

<p>De Code omgang met persoonlijke belangen (versie juni 2020) treedt na vaststelling door de raad van bestuur en bestuur ZonMw in werking op 1 juni 2020. Met de inwerkingtreding van deze licht aangepaste code komt de Code omgang met persoonlijke belangen (versie juli 2019) te vervallen. De Code omgang met persoonlijke belangen kan worden aangehaald als 'Code Persoonlijke Belangen'.</p>

De Code beschrijft de omgang met persoonlijke belangen binnen het proces van de voorbereiding van, de advisering over alsmede de besluitvorming over de verdeling van middelen. Daarnaast geeft de Code aan op welke wijze beslissingen over de omgang met persoonlijke belangen binnen het proces dienen te worden gemotiveerd en vastgelegd. Dit stelt ZonMw op ieder moment in staat verantwoording af te leggen. De code is van toepassing op leden van besluitnemende organen, medewerkers, referenten, juryleden en commissieleden die deelnemen aan het proces.

Kijk voor meer informatie op www.zonmw.nl/code

ZonMw stimuleert
gezondheidsonderzoek en
zorginnovatie

Laan van Nieuw Oost-Indië 334
2593 CE Den Haag
Postbus 93245
2509 AE Den Haag
Telefoon 070-3495111
info@zonmw.nl
www.zonmw.nl